

Siseministeerium
Pikk 61, 15065 Tallinn
info@siseministeerium.ee

Teie: 22.01.2024 nr SIM/24-0064/-1K

Meie: 04.03.2024 nr 5-7/24/9-5

Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Siseministeerium saatis 23.01 ministeeriumidele kooskõlastamiseks **isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu**.

Kaitseministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkuste ja ettepanekuga arvestamisel.

1. Andmete säilitamise tähtajad. Eelnõus määratakse mitmel juhul, et andmekogu põhimääruses võib kehtestada seaduses sätestatust lühema säilitustähtaja. Seetõttu on oluline, et pärast plaanitud muudatuste seadusena vastuvõtmist kooskõlastataks Kaitseministeeriumi valitsemisalaga ka asjassepuutuvad andmekogude põhimääruste eelnõud.

2. Sõjaväestatud organisatsioonides teenimise andmed.

2.1. Eelnõu §-dega 1, 2 ja 9 muudetakse vastavalt isikut tõendavate dokumentide seadust (edaspidi *ITDS*), kodakondsuse seadust (edaspidi *KodS*) ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadust (edaspidi *VSS*) ning tuuakse seaduste tasemele nende seaduste alusel peetavate andmekogude andmekoosseisud. Andmekogudes töödeldakse muu hulgas andmeid isiku seotuse kohta sõjaväeliselt korraldatud organisatsiooni või tegevusega. Nende andmete koosseis on sõnastatud eri õigusaktides erinevalt. Teeme ettepaneku asjassepuutuvaid sätteid hinnata ja vajadusel ühtlustada.

ITDS § 15² lõike 3 punktis 17 sätestatakse, et isikut tõendavate dokumentide andmekogu (edaspidi *ITDAK*) pidamise eesmärgi täitmiseks võib töödelda dokumendi taotleja relvajõududes teenimise ja sõjaväelises operatsioonis osalemise andmeid. Seevastu KodS § 2¹ lõike 3 punktis 13 ja VSS § 33¹⁴ lõike 3 punktis 16 sätestatakse, et Eesti kodakondsuse saanud, taastanud või kaotanud isikute andmekogu ning Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu pidamise eesmärgi täitmiseks võib töödelda (...) menetluses kogutud isiku/välismaalase ajateenistuses, relvajõududes, kaadrisõjaväelasena või luure- või julgeolekuteenistuses teenimise ja töötamise andmeid, väljaspool Eestit sõjaväelises operatsioonis osalemise andmeid ning riiklikus või mitteriiklikus relvastatud organisatsioonis või üksuses teenimise andmeid.

Kui ITDAK-is töödeldakse üksnes andmeid isiku relvajõududes teenimise kohta, ei hõlma see mitmesuguseid muid sõjaväestatud organisatsioone, näiteks erasõjafirmasid või riigi eriteenistusi, mis võivad kaasaegses praktikas asendada riiklikke relvajõude. Arvestades, et ITDAK-i pidamise eesmärk on tagada loetletud esitatud andmete töötlemise kaudu avalik kord ja riigi julgeolek, tasub kaaluda, kas laiendada ITDS § 15² lõike 3 punktis 17 esitatud loetelu teiste seaduste eeskujul. Sel juhul tuleks punkt 17 sõnastada järgmiselt: „17) taotleja ajateenistuses, relvajõududes, kaadrisõjaväelasena või luure- või julgeolekuteenistuses teenimise ja töötamise andmed, väljaspool Eestit sõjaväelises operatsioonis osalemise andmed ning riiklikus või mitteriiklikus relvastatud organisatsioonis või üksuses teenimise andmed“.

Andmete töötlemine andmekogus saab olla võimalik siis, kui nende kogumine asjakohase menetluse raames on õigusaktis ette nähtud. Seega on ITDS § 15² muutmise korral vaja muuta vastavalt ka siseministri 18.12.2015 määruse nr 77 „Isikutunnistuse, elamisloakaardi, digitaalse isikutunnistuse, Eesti kodaniku passi, meremehe teenistusraamatu, välismaalase passi, ajutise reisidokumendi, pagulase reisidokumendi või meresõidutunnistuse väljaandmise taotlemisel esitatavate tõendite ja andmete loetelu, väljastamise kord ning väljaandmise tähtajad“ § 24¹ punkti 13, milles loetletakse e-residendi digitaalse isikutunnistuse taotluses esitatavad lisaandmed. Kui aga soovitakse neid andmeid koguda ka muudel juhtudel, kui välisriigi kodanik taotleb mis tahes isikut tõendava dokumenti, siis tuleb muuta sama määruse § 24 lõiget 5.

2.2. Eelnevaga seoses teeme ettepaneku kaaluda ka välismaalaste seaduse (VMS) § 124 lõike 2 analoogset täiendamist. Selle lõike punktide 5 ja 6 järgi on tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise aluseks muu hulgas see, kui välismaalane on teeninud kaadrisõjaväelasena välisriigi relvajõududes, sealt reservi arvatud või erru läinud või kui ta on välisriigi relvajõududes tegevteenistuses või lepingulises teenistuses. Kuigi riiklikus või mitteriiklikus relvastatud organisatsioonis või üksuses teenimine võib olla sisuliselt kaetud ka sama lõike punktidega 10–14, oleks otstarbekas see ka punktides 5 ja 6 selgemalt esile tuua.

Ühtlasi võimaldaks VMS muudatus viia seaduse sõnastuse paremasse kooskõlla selle alusel antud määrustega. Alates 01.01.2023 kehtib siseministri 12.01.2017 määruse nr 7 „Tähtajalise elamisloa ja selle pikendamise ning pikaajalise elaniku elamisloa ja selle taastamise taotlemise kord ning legaalse sissetuleku määrad“ §-de 49–51 sõnastus, mille järgi tuleb elamisloa andmise, pikendamise ja taastamise taotlemisel esitada andmed ka selle kohta, kas taotleja teenib või on teeninud välisriigi kohustuslikus ajateenistuses, relvajõududes, kaadrisõjaväelasena või luure- või julgeolekuteenistuses, osaleb või on osalenud sõjaväelises operatsioonis väljaspool Eestit või töötab või on töötanud riiklikus või mitteriiklikus relvastatud organisatsioonis või üksuses.

3. Mõiste isku üldandmed. Eelnõus on läbivalt kasutusel mõiste isiku üldandmed, kuid selgusetuks jääb, milliseid isikuandmeid täpsemalt silmas peetakse. Kas eelnõu kohaselt on isikukood ja sünniaeg, ees- ja perekonnanimi või ka elukoht ja kontaktandmed isiku üldandmed? Näiteks saab oletada, et ITDAK-s töödeldavate taotleja ja kasutaja üldandmed sisaldavad sünniaega, kuid sissesõidukeeldude riikliku registrisse kantavad üldandmed ei sisalda, kuna kavandatava muudatusega nimetatakse VVS § 33 lõikes 3 registris töödeldavate andmete koosseisus punktis 1 välismaalase üldandmed ja punktis 2 välismaalase isanimi, sünniaeg ja –koht, rahvus ning usulise kuuluvuse andmed. Õigusselguse huvides palume vähemalt seletuskirjas nimetada üldandmete täpne andmekoosseis.

4. Riskiriikide loetelu. Kaitseministeerium juhib tähelepanu asjaolule, et mitmed Eesti kaitsetõustustevõtted omavad Saudi-Araabias juba lepinguid ning mitmetel on koostööläbirääkimised. Vaadates ka teiste NATO riikide tegutsemist Saudi-Araabias, palume tõsiselt kaaluda, kas on kohane ja mõistlik Saudi-Araabia hoidmine riskiriikide nimekirjas. Oleme seisukohal, et lõplik seisukoht tuleb kujundada Vabariigi Valitsuses eri ministeeriumite seisukohti ja rahvusvahelist praktikat arvestades

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Pevkur
Minister

Marju Müürisepp
Marju.Muursepp@kaitseministeerium.ee